

Ett tidsdokument från 1910.

På nästa sida härnedan återges en avskrift av en artikel ur tidningen Upsalas nyårsnummer 1910. Artikeln handlar om Sunnersta herrgård och skrevs av T. E:son Lindhberg.

Sunnersta herrgård

Foto: Stig-Peter Lundquist

Stora Sunnersta.

Några blad ur dess historia.

Hvar och en, som färdats stockholmsvägen fram från Upsala eller Fyrisån nedanför, har bakom Ultuna sett en herrgårdsbyggnads brutna tegeltak afteckna sig mot en fond af barrskog under det att byggnaderna för öfrigt sommartiden gömma sig undan bland sekelgamla lummiga träd, om man icke möjligen kan se dem spegla sig bland de hvita näckrosorna i viken, som går upp mot hufvudbyggnadens terrass. Det är Stora Sunnersta, en gård med gamla anor, som tjänat mången märklig upsalabo till bostad.

Vid nu pågående reparation af hufvudbyggnaden har dess omgestaltning under årens lopp kommit i dagen, hvarförutom det intressera med några data ur dess ganska skiftesrika historia.

Hufvudbyggnaden med dess två flyglar har fortfarande kvar sin 1700-tals karaktär med mansardtak, symetriska fönsterrader, låg undervåning med fönsterluckor och en underlig naiv portal, en något pompösare öfvervåning med barockinredning, stora cicelerade konstlås och mariebergskakelugnar.

Byggnaden har dock ej alltid haft detta utseende. I början på 1700-talet låg här endast ett envåningshus med högt obrutet tegeltak, troligen af samma typ som kungshamnsbyggnaden belägen ett stycke därifrån, omfattande endast den nuvarande låga undervåningen. Timret till detta, delvis af ek, är ock af en grofhet och hårdhet, som förvånar den, hvilken får syssla med vår tids kärnfattiga virke. I slutet af samma århundrade fick byggnaden det utseende den nu har med annan planindelning och den förr omnämnda öfvervåningen. En ruta i denna vånings salong bär visserligen med diamant inristade årtalet 1812, men har detta säkerligen ej med ombyggnaden att göra. Den öfre nybyggda våningen bär som sagdt den tidens hela prägel med stora höga rum, hvarifrån man inom parantes har en härlig utsikt öfver slätten, hvars bördiga fält delas af den mot staden ringlande Fyris.

Stora Sunnersta, Sonnerstad eller Sunderstad, som det förr hette, består af 2 ½ mantal kronoskatte rusthåll i Bondkyrko socken. Egendomen har växlat ägare många gånger. Genom gamla handlingar å härvarande bibliotek tyckes framgå, att den förste som skref sig herre af Sunnerstad var vice presidenten Olof Bure. År 1630 var han nämligen ägare af godset. Huruvida han hade byggt gården är däremot ej med säkerhet känt. Ärkebiskop Laurentius Paulinus sökte 1641 *"tillåtelse att för evärdelig possission inlösa Sunnerstad och att honom vid denna inlösen måtte tillgodoräknas de 1,000 Rkd som han lånt Enkedrottning Maria Eleonora, och de 500 daler hvitt mynt, som han hade insatt i gamla kopparkompaniet"*. Denna ansökan blef honom af rikskanslären Axel Oxenstjerna 1642 beviljad, men blott för egen och hustruns lifstid.

Under 1700-talet innehades Sunnerstad af släkten Becklin, hvaraf en Peter Becklin var rådman i Upsala. Dennes son, Gustaf Becklin, sålde dock egendomen

1793 till handelsmannen Fredrik Borell för 91,800 daler kopparmynt eller 5,100 riksdaler specie. I slutet af 1700 och början af 1800-talet bodde där majoren, sedermera öfverstelöjtnanten Trafvenfeldt. Sedan innehades godset af öfversten och riddaren Claes Herman Dankwardt-Liljeström och således af honom till svågern, brukspatron Carl Tottie *"för 24,000 Riksdaler Banco, hvaraf 2,000 beräknades för grödan och återstående arrenderättigheter för Flottsunds färja jämte inventarier"*. År 1837 köte *"Skräddaremästaren och Löjtnanten"* Nils Olsson och hans hustru Annette Wijkman egendomen af Tottie, men sålde den redan fyra år därefter till *"Ärkebiskopen och Pro Cancelleren, Riddaren och Commendeuren sf Kongl. Maj:ts Orden, En af de Aderton i Svenska Akademien, Doctor Carl Fredrik af Wingård"* för 30,200 Riksdaler Banco, med nära 10,000 Rbs vinst. Wingård, den mest betydande af Sunnerstaägarne var en framstående politiker, talman i prästerståndet och dog å Stora Sunnersta den 19 september 1851.

Året därpå sålde öfverste Silfverstolpe, i egenskap af förmyndare för sina barn i första giftet med Fredrika Charlotta Wrangel, en son och två döttrar, och lagmannen Niklas Åkerman såsom förmyndare för sin syster, ärkebiskop af Wingårds änka, godset till häradshöfving Knut Ekström. Det betingade då ett pris af 24,050 RB, men öfvergick redan 1855 genom köpekontrakt af den 16 juli till Capitainen Friherre Jacob Theodor Stjernstedt med gröda och inventarier för 30,666 Riksdaler 32:s Banco, hvarvid enligt särskild kontraktsbestämelse äfven tjänstefolket öfvertogs af den nye ägaren. Detta bestod på den tiden af en rättare, fyra statkarlar, en hushållerska, en stalldräng, en ladugårdspiga, en kökspiga och en betjäntpojke. Dessas löner, noggrant specificerade i dokumentet, kunde utgöra ett kapitel för sig.

Hos Stjernstedtska släkten stannade egendomen till 1906, då den af ägaren öfverstelöjtnanten frih. L. Th. Stjernstedt försålde till Sunnersta Egna Hems Bolag. Hufvudgården kom efter ett par ytterligare försäljningar i civilingenjören Gottfrid von Feilitzens ägo, där den nu befinner sig.

Tack vare vår moderna tids benägenhet att stycka stora egendomar har nu äfven denna åldriga domän gått ett nytt öde till mötes, och bland de nya moderna boningar, som väl inom närmaste tiden komma att uppväxa på Pro Cancellereus åkertegar torde hans gamla mera robusta och gedigna, minnesrika tusculum komma att med förvåning se sig omkring.

T. E:son Lindhberg.